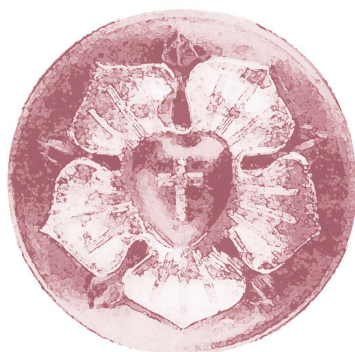

LUTHERSK KIRKETIDENDE

LEDER: ET LEVENDE MINNE

ARTIKLER OG INNLEGG

SPANSKE DAGER FYLT MED SORG
ETHVERT TEOLOGISK UTGANGSPUNKT
BØR BEGRUNNES

FRA BOKFRONTEN

SØNDAGSTEKSTEN

ANDRE JULEDAG / STEFANUSDAGEN
ROMJULSSØNDAG
NYÅRSAFTAN
NYTTÅRS DAG / JESU NAVNEDAG

ET LEVENDE MINNE

Hvilken status har de døde? I løpet av høsten har spørsmålet om de levendes forhold til de døde på nytt blitt aktualisert. Interessen for dette spørsmålet har fått rikelig med drivstoff fra det internasjonalt kjente mediet Lisa Williams' besøk i Norge i september. Også høsten 2010 var det et liknende ordskifte, den gang som nå utløst av den publisitet prinsesse Martha Louise og Elisabeth Sandøy har bidratt til å gi saken. Selv om flere biskoper både i 2010 og nå har tatt avstand fra tanken om kontaktbare døde, er det ingen grunn til å avvise denne tematikken i kirkelig og teologisk debatt. Kanskje er problemstillingen nærmere menneskers lengsler og erfaringer og derfor mer relevant enn vår tradisjonelle teologi har vært villig til å ta inn over seg. Det er heller ikke nødvendig altfor raskt å uttrykke moralsk indignasjon over at noen tilbyr og tar seg betalt for veiledning på dette område. Jeg har ingen grunn til å betvile den positive motivasjonen som både Soulspring og Lisa Williams gir uttrykk for. Men det er gode grunner for å snakke om hvilket teoretisk grunnlag som ligger bak når Williams og andre hevder å kunne kommunisere med døde. Når vi ser forbi den kommersielle innpakningen kontakten med de døde er gitt, reiser denne praksisen to grunnleggende spørsmål? Hva vil det si å være død? Hvilken rolle spiller de døde for oss som lever?

Hva vil det si å være død? Mulige svar på dette spørsmålet lider under mangel på pålitelig empiri. Riktignok er det skrevet bøker om "livet etter livet", der mennesker rapporterer fra kortvarige tilstander av tilnærmet klinisk død. Men et av dødens kjennetegn er nettopp at den skiller

oss fra den erkjennbare virkelighet og derfor ikke kan rapporteres fra. Det gir grunn til tilbakeholdenhet. Williams kan med rette beskyldes for å relativisere døden. Men kristen tro blir også i noen sammenhenger framstilt som en relativisering av dødens virkelighet: NN er gjenforent med sine kjære; NN er forfremmet til herlighet; NN har kommet hjem. Dette er uttrykk for at NN er død, men at i troens lys er den kroppslige død bare en overgang til et annet slags liv. Mange slike uttrykk gir et uklart bilde av den dodes status: Hvor død er egentlig NN? Det uttrykker også et dualistisk

skille mellom det kroppslige og det sjelelige ved mennesket. De fleste innser at kroppen er ferdig; ingen som har vært med på syning i et bærerom trenger å være i tvil om at livet har forlatt kroppen. De aller fleste menneskekropper som har befolket jorden, har vendt tilbake og er blitt fullt integrert i den

jorden de kom fra. Min kropp er ikke mye verdt når den er død. Spørsmålet er om sjelen min er så mye mer verdt. Skal jeg tro på oppstandelsen, må den for min del gjelde både kropp og sjel, fordi begge to er korrumpert. At vi likevel kan si om NN at han er kommet hjem og er gjenforent med sine kjære, må i så fall bero på at oppstandelsen til det nye livet er frigjort fra den tidsregning vi er strengt bundet til i vår nåværende tilværelse.

Hvilken rolle spiller de døde for oss som lever? Stadig oftere legger jeg merke til at den som er død, blir regnet med som en fortsatt betydningsfull del av virkeligheten for dem som lever videre. Et vanlig uttrykk i minnetaler eller sørgeblogger på nett er: Du vil alltid være med meg! Dette kan

forsås på flere måter, noen mer bokstavelige enn andre. Mediet Adele Leyha uttrykker det slik på sin hjemmeside:

”Når familie og venner dør, vil de følge med oss fra den andre siden. Ofte bekymrer de seg for oss og prøver å passe så godt de kan på oss. Problemet er imidlertid at det er vanskelig for dem å kommunisere med oss. Som medium kan jeg hjelpe deg å formidle kontakt med ånderverden eller ’den andre siden’. Denne kontakten kalles også for kanalisering.”

En slik kommunikasjon forutsetter at de døde ikke er virkelig døde, men levende og kommuniserende i en annen dimensjon, fra ”den andre siden”. En slik forestilling har ikke sitt utspring i kristen tro og tenkning. Tvert imot er dette levende forestillinger både i nyreligiøse miljøer og i tradisjonell fedredyrkelse. Disse linjene skrives i Fianarantsoa på Madagaskar. Her som i mange andre afrikanske kulturer blir avdøde forfedre betraktet som virkelige og tilstedeværende på til dels krevende måter. Derfor holdes skikken med ”likvendning” hvert 7. år fortsatt ved like, for å oppnå eller vedlikeholde forfedrenes velsignelse. Selv om de kristne kirkene har tatt et oppgjør med denne skikken, hender det at også kristne familier følger skikkene, for sikkerhets skyld.

Når pårørende i vår egen kultur i dag uttrykker at den som er død, fortsatt er med dem, er det i all hovedsak *minnet* om den avdøde det er snakk om. Det er sjelden jeg møter sørgende som for alvor tror at den avdøde er reelt tilgjengelig.

Det er sjelden jeg møter sørgende som for alvor tror at den avdøde er reelt tilgjengelig. Desto oftere møter jeg pårørende som aktivt oppsøker minnet om den avdøde, besøker gravstedet jevnlig, deler følelser og fortellinger med avdøde, som med en dagbok. Tiden er forbi da vi kategorisk betraktet dette som usunne tegn på patologisk sorg.

Desto oftere møter jeg pårørende som aktivt oppsøker minnet om den avdøde, besøker gravstedet jevnlig, deler følelser og fortellinger med avdøde, som med en dagbok. Tiden er forbi da vi kategorisk betraktet dette som usunne tegn på patologisk sorg. Sorgarbeidet er i dag åpent for mer individuelle uttrykk enn det den tradisjonelle fasetenkningen tillot. Det betyr at de pårørende fortsetter å verdsette og videreutvikle den relasjonen de har hatt til den de har mistet. Mange vil kunne fortelle at varmen fra de gode

minnene ikke hindrer dem, men snarere setter dem i stand til å åpne seg mot livet igjen. Den døde kan være en ressurs for den som lever. Dette kan skje uten en reell sammenblanding av død og liv, selv om språket som noen ganger brukes i minneord, kunne tyde på det. Ingen tror vel heller for alvor at en dagbok er levende; likevel kan det anbefales å skrive.

Noen mener kristne bør feie for egen dør i denne saken, siden vi proklamerer at en som døde for snart 2000 år siden, fortsatt er høyst kontaktbar. Det kan være en god påminnelse om at den kristne kirke alltid har holdt seg med en x-faktor og derfor skal være tilbakeholdne med å avskrive alt annet vi ikke helt kan gjøre rede for med fornufte.

.....
SJUR ISAKSEN
SJUR.ISAKSEN@MF.NO

TIL VÅRE LESERE OG ABONNENTER

Luther forlag, som utgir Luthersk Kirketidende, har fusjonert med Lunde forlag. Det nye forlaget skal hete Lunde forlag, men vil også ha utgivelser under navnet Luther forlag. For Luthersk Kirketidende innebærer fusjonen ingen forandringer. Bladet vil fortsatt redigeres av en uavhengig redaksjon og på samme grunnlag som før. Det samme gjelder Tidsskrift for praktisk teologi.

SPANSKE DAGER FYLT MED SORG

NOEN BETRAKTNINGER OM SORG ETTER VIDEREUTDANNING I SPANIA

AV FRANK OTERHOLT, RÅDGIVER FOR BORG BISPEØMMERÅD
OTERHOLT@HOTMAIL.COM

Det er muligens feil å si at sorg er ”i vinden”. Man bruker ikke slike ord om sorg. Likevel: Det skrives om sorg som aldri før. Det arrangeres temakvelder i stor skala, og mange steder gis det tilbud om støttegrupper for sørgende. NRK sender program om ”drømmeturer” i naturen med bearbeiding av 30 år gammel sorg som det sentrale¹, mens Norges prinsesse innbyr til samtale med døde². ”Oppmerksomheten om døden i kulturen kan synes stigende” (Sjur Isaksen)³. Sorg og tap har stor innflytelse på vår totale opplevelse av å være mennesker.

San Camilo

Temaet ”sorg og tap” var motivet for min deltakelse i et spansk sorgseminar høsten og vinteren 2013–14. ”Senter for humanisering av helsen” (Centro de humanizacion de la salud/San Camilo)⁴ utenfor Madrid gir et bredt utdanningstilbud innen fagfeltet sorg og krisebehandling. Senteret tilhører den katolske ordenen ”Los Religiosos Camilos”⁵, etter grunnleggeren San Camilo de Lelis (1550–1614)⁶. Ordenen har siden grunnleggelsen hatt fokus på behandling av uhelbredelig syke (los incurables), og San Camilo har derfor en vel utbygd palliativ avdeling med 33 leiligheter for mennesker i terminalfasen⁷.

Videreutdanning på spansk

Man må ikke være perfekt i spansk for å melde seg på et videreutdanningstilbud på *Senter for humanisering av helsen*. Selvfølgelig må man beherske språket et stykke over nivået ”turistspansk”, men et slikt studium er samtidig en mulighet til fordypping i språket.

Det foreligger et bredt tilbud av kurs- og utdanningstilbud ved Senter Camilo, alt fra mindre kurs – som veier noen få studiepoeng, og opp til master- og doktorgrad. Man kan følge forelesninger og seminar på senteret (*cursos presenciales*) eller melde seg på såkalte fjernkurs (*cursos a distancia*). Gjennom fjernkurs av mange slag kan man på denne måten sitte hjemme i Norge og få spansk helsefaglig og diakonal videreutdanning.

Påmelding

Man melder seg på ”fjernkurs” ved å gå inn på www.humanizar.es/formacion eller ved å sende en påmelding til secretaria@humanizar.es. Fjernkurs for 2014–15 finner man på hjemmesiden www.humanizar.es under formacion (utdanning). Avgift (matricula) for et av de mindre kursene ligger et sted mellom 100 og 200 euro. Pensumlitteratur er inkludert og kommer i posten. Annen spansk faglitteratur bestilles best gjennom www.Iberlibro.com, Spanias ”Amazon”. Senteret utsteder attest etter utført studium. De korteste kursene gir kompetanse i samsvar med regelverket til helsemyndighetene i Madrid/ Spania, mens de lengre studiene (fra 30 studiepoeng og opp til mastergrad) gir kompetanse ifølge det europeiske ECTS-reglementet⁸.

Videreutdanning i sorg

Etter mange år som prest føler jeg meg ikke direkte ukvalifisert i temaet sorg, men jeg er samtidig enig med prost Sven Holmsen som sier: ”Prester har mye realkompetanse på sorg, men mindre formell kompetanse på området.” For meg har studiet vært en hjelp til å strukturere og syste-

matisere mye av den kunnskapen jeg allerede hadde på området.

Kompetanse og ledelse

Camilo-senteret har en stor stab med fagfolk og forskere innen flere helsefaglige felt. Det foreligger derfor et stort spekter av litteratur og fagartikler¹⁰ produsert ved senteret.

Senterets dynamiske og produktive leder er direktør José Carlos Bermejo Higuera¹¹. Bermejo er en stor kapasitet innen sitt fagfelt. Han er dr. theol. i klinisk pastoralteologi. I tillegg til spesialisering i ledelse har han også tre mastergrader, i veiledning, bioetikk og sorg. Han har også forsket på palliativ behandling. Han er forfatter og medforfatter av mer enn 40 bøker, oversatt til flere språk. Han er tilknyttet flere universiteter i og utenfor Spania.

Læringsutbytte

Under veiledning av en psykolog deltok jeg på fjernkurset *"Asesoramiento e intervención en procesos de duelo"* (Rådgiving og involvering i sorgprosesser). Som student blir man tildelt brukernavn og passord til "Campus" (Fronter). Her

leverer man skriftlige oppgaver og får også skriftlig tilbakemelding fra veilederen. Kurset jeg deltok på, hadde tre hovedtemaer. Her er et utdrag:

1. Sorgens fysiske og mentale følger.

Bermejo/Santamaria (2011) går grundig inn på hvordan sorg arter seg ved brå eller forventet død. Gjennom stemmene til pårørende (fra nedtegnelser og samtaler) får vi empiriske vitnesbyrd om "sorgens aspekter" (*la fisionomía del duelo*), om hvordan sorg oppleves i ulike faser.

2. Sorgens praktiske konsekvenser

Bermejo (2012) tar for seg livsendring og tilpasning (*adaptación*) etter tap. Sorg er kjærlighetens pris, og mye forandres når en kjær dør: En "vegg" faller bort. Alle stedene i huset, som var knyttet til den døde, forsterker tomrommet. Rollene og oppgavene som den døde utfylte, faller bort.

Bermejo gir også veiledning i ordvalg. Mange synes ord blir fattige, og mange vegrer seg for å "trå feil" i møte med sørgende. Hva sier man, og hva sier man ikke til dem som er rammet av sorg? Og hva sier vi til barna?

Centro de Humanización de la Salud (San Camilo) ligger i Tres Cantos, 22 km nord for Madrid. E-post: info@sancamilo.org. Hjemmeside: www.humanizar.es.

3. Metodikk og veiledning overfor sørgende.

Gjennom anskuelige skjemaer gir Bermejo/Santamaria (2011) metodisk veiledning i hvordan man kan holde ut gjennom de verste nedturene etter tapet av en nær person.

”Sorgens parasitter” er en teknisk betegnelse som brukes om sorg som ”setter seg fast”, og som fører til angst, raseri, langvarig melankoli og ”*ønske om ikke å ville leve videre*”. Slike negative effekter av sorg kan over lengre tid lamme en persons evne til å ta beslutninger. Øvelser i å ”ta beslutninger” kan være en adekvat metode for å komme tilbake til et normalt liv. ”Frigjørende samtaler” med en terapeut, en nær venn eller en god mor kan også være god hjelp til å komme seg vekk fra vrangforestillinger som ikke har noe å gjøre med virkeligheten.

Samtalen

Blant metoder som brukes for å hjelpe mennesker i sorg, er samtalen den mest brukte. (Norsk ekspertise har imidlertid anmerket at denne metoden er best egnet for kvinner – Stray/Ekvik¹²). Bermejo (1998) understreker at hjelperen/sjelesørgeren ikke skal gå inn i behandlerens rolle (Vi er ikke psykiatere), men være empatisk nærværende og lytte til alt den sørgende har på hjertet. En veileder skal i ”hjelpere-rollen” (relacion de ayuda) ikke felle moralske dommer over uakseptable følelser eller synspunkter som kommer fra et menneske i sorg, men lytte til alt den rammede har på hjertet. Når ”konfidenten” – ved et senere tidspunkt – er mer mottakelig for korreksjon, kan ”hjelperen” konfrontere og korrigerende fastlåste synspunkter gjennom klok veiledning.

DAGER MED SORG - SORGSEMINAR I MADRID

I november 2013 var jeg i Madrid for å delta på det årlige seminaret ”Dager med sorg” (*Jornadas sobre duelo*). Presteforeningen ga meg støtte via sitt frie internasjonale stipend¹³. Sorgseminaret hadde nærmere 300 deltakere, noe som vitner om at temaet sorg og tap har et bredt nedslagsfelt. Deltakerne kom hovedsakelig fra Spania,

men også fra Portugal og andre europeiske land. Jeg var eneste nordiske deltaker.

Deltakerne besto av fagfolk fra helsesektoren, studenter og ”frivillige” som er engasjert ved camiloordenens mange ”lyttesentre” (*Centros de Escucha*). Disse frivillighetsentralene finnes flere steder i Spania, men også andre steder i den latinske verden. Her lytter både spesialister og frivillige til menneskers nød og gir veiledning.

Sorg ved tap av arbeid

Sosial og personlig nød fins over alt. Spania er for eksempel blant landene med høyest arbeidsledighet i Europa. Et påfallende stort antall av deltakerne var arbeidsledige, og ett av seminarene under kursdagene var knyttet til nettopp sorg ved tap av (eller mangel på) arbeid. Jeg tok del i dette seminaret sammen med et stort antall unge mennesker med høy akademisk utdannelse. Arbeidsledighet gjør oss sårbare. Atle Dyregrov skriver at ”*arbeidsløshet øker risikoen for å utvikle depresjon etter tapet av et nærstående familie-medlem*”¹⁴.

Et bredt perspektiv på sorg

Temaet ”Sorg ved tap av arbeid og økonomisk evne” viser et bredt anlagt perspektiv på sorg. I vår tid knyttes sorgbegrepet til flere områder enn død. Det er et viktig poeng. Selv om døden alltid vil være det som sterkest forbindes med sorg (ingen tvil om det), har vår tid et enda bredere perspektiv på sorgens plass i et menneskes liv: ”Sorg er kroppen og sinnets reaksjon på tap.” (Aage Martinsen)¹⁵ Sorg henger sammen med å miste og å mangle. Tap oppleves i mange livssituasjoner; det er en kontinuerlig del av livet. ”*Jeg får med årene en tapliste: Barndommen gled bort i milde tåker. Ungdommens kraft er brukt opp. Livet som en lang arbeidsdag er straks over.*” (Karsten Isachsen)¹⁶

Sorg ved tap og mangler

Listen over tap vi lider gjennom et helt liv, kan bli lang: Tap av nære personer, tap av kjære ting, vansiring og tap av kroppsdeler (etter ulykker og operasjoner) mm. Et førstesideoppslag i Verdens Gang¹⁷ viser at tap og sorg er nært knyttet

sammen. Syv personer står frem og forteller om sorg ved ”ulike tap i livet”:

- Mors (53) tap av voksen sønn (25) ved selvmord.
- Tap av synet etter kreftoperasjon i hjernen.
- Tap av hus og hjem ved brann.
- Tap av dyr.
- Tap av småsøsken.
- Tap av religiøs tro.

Vi kan også legge til tap ved oppbrudd. Oppbrudd kan være en skilsmisse, flukt fra et hjemland, eller når man forlater en menighet eller et trossystem. Tap av mening kan komme når troen faller bort, eller – rett og slett – når ”alt” i livet er oppnådd, eller når man er utbrukt på det man holder på med (meningstap). Da kommer gjerne tomhetsfølelsen, og sorg er nært beslektet med tomhet (*vacio*), det Forkynnerens bok i Det gamle testamentet handler om. Tomhet er i slekt med ensomhet, tristhet og følelsen av å være ”mistet”: *”Tristhet er direkte assosiert med en erfaring av tomhet og ensomhet...”*¹⁸ I tillegg kommer skylden (følelsen av at jeg ikke gjorde nok) som forsterker følelsen av tomhet og ensomhet. Skylden er en ”indre forfølger” (*perseguidor interior*).¹⁹

Kropp og sinn reagerer altså med sorg i langt flere situasjoner enn ved død. Det har trolig mange av oss allerede registrert uten å tenke nøye over det? La oss nevne et par situasjoner som noen kan ha opplevd på jobben:

- Sjefen som gjorde meg usynlig²⁰ da jeg foreslo et tiltak i organisasjonen, eller...
- En prosjektgruppe som glatt overså mitt forslag til tiltak.

Professor Hans H. Grelland²¹ nevner et eksempel på sorg som kroppslig reaksjon etter at ens forslag til et tiltak i en prosjektgruppe (på jobben) blir oversett og neglisjert: *”Plutselig kjenner A seg tung i kroppen... Resten av dagen kjenner han en følelse av utilfredshet og uro... Når han kommer hjem, er han trette enn vanlig. Det A ... kjenner, er sorg.”* Denne ”lille følelsen” er selvfølgelig ikke like dramatisk som sorg ved død, men den illustrerer likevel at sorg er reaksjon på en mangel: *”Noe skulle ha vært der, noe ... som vi ønsker var der, men som mangler. Tap kan bety at... noe mangler,*

som aldri har vært der.” Følelsen som følger denne mangelen, er en sorgreaksjon.

Sorg er tilpasning og bearbeidelse (*adaptacion*)

Tap etterlater oss ofte i et tomrom fordi sorg er tap av kontinuitet²², av det som fylte hverdagen. Tap av en kjær person er ikke bare fysisk død, men også tap av en hel historie, et levd liv med alle de tingene som er knyttet til den personen som nå ikke lever lenger. Sorg er tap av de *rollene*²³ som var knyttet til den døde. Rollene fylte flere praktiske funksjoner i mitt liv: Han ordnet med banken og alle papirene; hun vasket klærne og stelte i hagen. Nå er disse rollene borte. Det skaper et tomrom. For dem som blir tilbake, er sorgprosessen en tilpasning til noe nytt, og en bearbeidelse av det som har skjedd. Tilpasning og bearbeidelse dekkes av det spanske ordet *adaptacion*.

To-prosessmodellen

Sorg er dermed en prosess hvor sinn og tanker bearbeider og tilpasser seg den nye situasjonen som har inntrådt etter at tapet er et faktum. Denne tilpasningen innebærer også løsrivelse fra det som var, mens man vender seg mot noe nytt. ”To-prosessmodellen”²⁴ (*”Dual process model”*)²⁵ er en modell som belyser denne prosessen:

1. Tapet (*”sorgens rom”*).
2. Livet videre (*”livets rom”*).

Den sørgende beveger seg/pendler mellom disse to ytterpunktene: tapet og livet videre. Denne *pendlingen* skaper tilpasningsprosessen til livet igjen gjennom:

1. mestring av selve tapsopplevelsen.
2. å bygge opp livet igjen.

Sluttord

Jeg skulle ønske det i fremtiden kunne være mulig å hente impulser fra en institusjon som San Camilo. Språkbarrierer er selvfølgelig en utfordring, men i vår tid er det flere og flere norske studenter som behersker spansk. Etter hvert vil fagpersonell i Spania også beherske engelsk på et høyere nivå.

For kirkelig ansatte er det viktig å ha basis-

kunnskap om sorg og krisehåndtering. Det vil gi kirken legitimitet som offentlig aktør også i fremtiden. Det er trolig på området sorg og død vi når flest mennesker i folkekirken, og på dette området er vi veldig gode. Dette sier Inger-Lise Skartlien, ordfører (AP) i Rygge kommune²⁶, om kirkens innsats under katastrofen 22. juli 2011:

"Prestene/Kirkens folk er de mest profesjonelle. De banskes stadig med kriser. Prestene ser menneskene, de er tolerante og trygge, de kjenner barn og unges sorgmønstre, de kjenner til sjokkreaksjoner osv. Presten er et medmenneske som "ser deg", mer enn andre fagpersoner. De har kompetanse på mennesker i alle aldre, og kontakt med mange befolkningsgrupper. Prestene kjenner friske og syke. Presten har stor utholdenhet. Kirken har strukturer, lokaler, samlingssteder, pluss mye kaffe og te. Mye løses med kaffe og kjeks!"

Anvendt litteratur

- Jose Carlos Bermejo, *Estoy en duelo* (Jeg er i sorg), Novena edicion marzo 2012.
- Jose Carlos Bermejo, *Apuntes de relacion de ayuda* (Veiledning overfor sørgende), Centro de Humanizacion de la Salud (Religiosos Camilos), Editorial Sal Terrae Santander 12. edicion 1998.
- Jose Carlos Bermejo y Consuelo Santamaria, *El duelo, Luces en la oscuridad* (Sorgen, Lys i mørket), *Pautas para sobrellevar el dolor tras la muerte de un ser querido* (Føringar for hvordan man skal holde ut i sorgen), Centro de Humanizacion de la Salud (Religiosos Camilos), primera edicion: marzo 2011.
- Francisco Alvarez/Jose Bermejo, *Diez miradas sobre Camilo de Lelis* (10 blikk på Camilo de Lelis), Sal Terrae Santander 2013.
- Tidsskrift for sjelesorg (tsf), nr. 3/2011 og nr. 3/2012. Institutt for sjelesorg, Einar Lundbys Stiftelse, Modum Bad.
- Jose Carlos Bermejo, *Humanizar el encuentro con el sufrimiento* ("Menneskeliggjør møtet med lidelsen"), Editorial Desclee De Brouwer, S.A., 1999 Bilbao.
- Atle Dyregrov, *Katastrofepsykologi*, Fagbokforlaget, 2. utg. 2. oppl. 2008.
- Solveig Botnen Eide m.fl., *Fordi vi er men-*

nesker, Fagbokforlaget 2. utg., 2. oppl. 2013. Oversettelser fra spansk til norsk står for artikkelforfatterens regning.

¹ NRK 1 30/9 2014. <http://tv.nrk.no/serie/droemme-turen>.

² Dagbladet 14/9 2014. http://www.dagbladet.no/2014/09/14/kultur/engleskolen/prinsesse_martha/lisa_williams/35268395/.

³ Luthersk Kirketidende (LK) 17/2014.

⁴ www.humanizar.es.

⁵ www.camilos.es.

⁶ <http://www.camilos.es/conocenos/historia.html>.

⁷ Se: <http://www.humanizar.es/servicios-asistenciales/unidad-de-cuidados-paliativos.html>.

⁸ Se <https://snl.no/Kvalitetsreformen>.

⁹ Sagt på Beredskapsamling for prester, arrangert av Biskopen i Borg 13/5 2014.

¹⁰ Se: <http://humanizar.es/publicaciones/libros.html> og <http://humanizar.es/formacion/documentos-de-formacion-humanizadora.html> / <http://humanizar.es/investigacion.html>.

¹¹ Hjemmeside: <http://josecarlosbermejo.es/>.

¹² tsf 3/2011:186.

¹³ <http://www.prest.no/videreutdanning/utlysninger/stipender/>.

¹⁴ Dyregrov 2008:93.

¹⁵ Tidligere sykehusprest ved SØF, i Smaalenenes avis 26/9 2014.

¹⁶ Til Bud og Hilsen nr. 4/2014, s 45 ("Gleden ved å miste").

¹⁷ VG 9/9-2014, ss 16–19.

¹⁸ Bermejo 2012:19f.

¹⁹ Bermejo 2012:14.

²⁰ Usynliggjøring er en av Berit Ås' 5 hersketeknikker: <http://kilden.forskningsradet.no/artikkel/vis.html?tid=35120>.

²¹ Eide 2013:117.

²² Rosa Montero: "Frykten for døden har mye å gjøre med frykten for endring". Bermejo 2012:42.

²³ Bermejo 2012/1:76f.

²⁴ Se også fagartikkel om *toprosessmodellen* ("Fri oss fra fasene") v/Knut Andersen, klinisk sosionom: http://multimedia.api.no/www.fontene.no/archive/03637/Fri_oss_fra_fasene_3637005a.pdf.

²⁵ Margaret Stroebe & Henk Schut utviklet denne modellen i 2001. Se: "Tidsskrift for sjelesorg" (tsf) nr. 3/2012, s 223.

²⁶ Sagt under Beredskapsseminar for prester, arrangert av Borg biskop 13. mai 2014.

ETHVERT TEOLOGISK UTGANGSPUNKT BØR BEGRUNNES

AV ESPEN OTTOSEN, TEOLOG, MASTERSTUDENT I FILOSOFI, INFORMASJONSLEDER I NLM
EOTTOSEN@NLM.NO

I sitt svar til meg i LK 19/2014, med tittelen ”Ottoesen forstår ikke Alvoret”, har Jan-Olav Henriksen flere hovedbudskap. Jeg begynner der det er en viss enighet. Henriksen skriver at aksiomer eller forutsetninger ”ikke kan stå som uprøvd eller fremsettes som en posisjon som ikke trenger å argumenteres for”. Greit nok. Også jeg vil mene at det vi legger til grunn for teologisk virksomhet, bør begrunnes og gjøres rede for.

Mitt inntrykk er at konservative og evangelikale teologer stort sett ønsker å gi en skikkelig begrunnelse for overbevisningen om Bibelens enestående autoritet. Mange viser til Bibelens selvvitnesbyrd. Det vektlegges hvor samstemt Det nye testamente vitner om Jesu oppstandelse, eller viktigheten av at Paulus’ brev bare er skrevet noen tiår etter Jesus. En rekke andre argumenter for Bibelens troverdighet blir også benyttet. Men kanskje bør konservative teologer arbeide mer med fundamentalteologiske problemstillinger.

I sitt første innlegg hevdet Henriksen at fundamentalister (”foundationalists”) gjør Bibel og bekjennelse til ”udiskuterbare forutsetninger for teologisk arbeid”. Han fastslår at ”ikke noe kan tas som et gitt eller selsagt grunnlag (...) fordi vi har besluttet oss for å tro at det er rett”. Dette er viktige poeng. Men en slik fremstilling av fundamentalisme oppleves karikert. Så langt jeg kan forstå, mener ikke fundamentalister – av ulike slag – at kunnskap ikke bør begrunnes. Snarere er poenget at ikke all kunnskap kan begrunnes (i hvert fall ikke på samme måte), og at noen typer kunnskap er mer grunnleggende (og aksiomatisk) enn annen kunnskap.

Blant annet mener fundamentalister at mye av

det vi tror eller vet, ikke kan begrunnes ved et resonnement, som at $2 + 2 = 4$, at jeg så et ekorn løpe over veien, eller at jeg i natt drømte at jeg syklet i Amsterdam. Eller hva med overbevisningen om at kona mi hvisket en morgen at hun er glad i meg? For teologisk virksomhet blir spørsmålet hvordan vi kan begrunne og gjøre rede for tilliten til Bibelen. Selv mener jeg å ha erfart at Bibelen er troverdig og meningsfull. Dernest konstaterer jeg at Bibelens forfattere hevder å tale på Guds vegne og forkynner at Gud har åpenbart seg. Har jeg ikke da en god grunn for å ha som utgangspunkt at Bibelen formidler sannhet?

Henriksen viser til en ”koherentistisk vitenskapsteori og en Gadamer-informert hermeneutikk”. Han hevder også at ”enhver kunnskap og forståelse er historisk og kontekstuell”. Mitt inntrykk er at dette fører til at Bibelen blir sidestilt, eller i verste fall underordnet, alle andre kunnskapskilder. Selv finner jeg det imidlertid uholdbart å sette til side en entydig apostolisk veiledning (for eksempel om homofilt samliv) ved å vise til allmenntiske refleksjoner.

Et annet hovedpoeng for Henriksen er at det ikke er ”mulig å få tak i Ottosens egen posisjon, og heller ikke implikasjonene av den”. Her har han delvis rett. Jeg er neppe kjent for ofte å gå inn i en ”tenkeboks”, men jeg er noe usikker på hva jeg skal tenke om forholdet mellom et fundamentalistisk og et koherentistisk vitenskapsyn. Det finnes filosofer som prøver å kombinere de to posisjonene,¹ og blant evangelikale teologer er det uenighet.² Den evangelikale hermeneutikeren Kevin J. Vanhoozer er avvissende til funda-

mentismen, og omtaler sin posisjon som ”post-foundationalist”. Han er også kritisk til en koherentistisk posisjon som fører til at “no one belief is more important than any other”.³

Mens Henriksen virker til å mene at et epistemologiske utgangspunkt har stor betydning for vårt bibelsyn, hevder dessuten Vanhoozer at “it is nothing less than a category mistake to think that inerrancy (which is about biblical truthfulness) should be tied to *any* specific epistemology (which is about human knowledge). Inerrancy claims that whatever Scripture says is wholly true and trustworthy, but there is nothing in the concept of inerrancy that suggests that our interpretations are infallible or certain”.⁴

I siste innlegg uttrykker Henriksen forundring over at den evangelikale hermenutikeren Anthony Thieselton og den katolske konservative filosofen Lorenz B. Puntel har så liten betydning for konservative høyskoler i Norge. Men stemmer det? Jeg har sans for Thieselton og vet at boken *Two Horizons* er pensum for masterstudentene på Fjellhaug Internasjonale Høgskole (FiH). Når det gjelder Puntel, arbeider Gunnar Innerdal ved NLA med en doktorgrad om hans filosofi. Ved FiH har professor II Kurt Christensen særlig kompetanse på fundamentalteologiske spørsmål og postmodernismens utfordring.⁵

Uansett er ikke mitt eget vitenskapsteoretiske ståsted særlig viktig. Derimot ønsket jeg å påpeke at mange dyktige teologer tenker annerledes enn Henriksen om fundamentalisme. Dette anså jeg som viktig siden Henriksen forsøkte å utdefinere disse ved å problematisere at fundamentalister har et ”godt utgangspunkt for vitenskapelig virksomhet”. Jeg mener påstanden faller på sin egen urimelighet. Hundrevis av teologer bedriver seriøs teologisk forskning med et annet vitenskapssyn enn Henriksen.

I sitt siste innlegg hevder Henriksen at han slett ikke forlanger at alle skal tenke på samme måte som han selv gjør. Derimot ønsker han ”velkommen ethvert velfundert utkast til alternative posisjoner”. Dette høres fint ut, men jeg er usikker på implikasjonene siden Henriksen tok et knallhardt oppgjør med fundamentalismen i sitt

første innlegg. Betyr ikke det at han allerede er overbevist om at de som arbeider ut i fra en fundamentalistisk vitenskapsteori, ikke *kan* levere et ”velfundert utkast”?

Mitt første innlegg handlet om teologisk forskning. Om forskningsfrihet har jeg mindre på hjerte, og jeg representerer ingen teologisk institusjon. Men jeg mener ikke det er opplagt – slik Henriksen later til å tenke – at seriøs forskning er avhengig av at den enkelte forsker suverent og subjektivt avgjør hva han skal forske på, og på hvilket grunnlag. Prinsipielt synes jeg det er akseptabelt at en teologisk institusjon har et verdigrunnlag som forplikter de ansatte. Hvis en forsker mener at et konkret verdigrunnlag er uholdbart, kan vedkommende forske ved en annen institusjon. For øvrig vil jeg ikke gå inn i hvordan en institusjon konkret bør forholde seg til ansatte som avviser en institusjons verdigrunnlag.

La meg også kort kommentere Henriksens påstand om at mitt innlegg inneholdt en raus andel personkarakteristikk. Riktignok påsto jeg at det er ”autoritært av Henriksen å argumentere for at den filosofiske grunnlagsposisjonen han selv forsvare, må gjøres gjeldende ved alle vitenskapelige, teologiske institusjoner i Norge”. Men dette er ingen personkarakteristikk. Det er et forsøk på å beskrive implikasjonene av Henriksens argumentasjon. Dessuten står vel Henriksen også bak en slags personkarakteristikk når han hevder at jeg ”ikke forstår alvoret”.

”At enhver posisjon må argumenteres for, inkluderer selvsagt min egen,” skriver Henriksen. Det er fint. Spørsmålet er hva det betyr å argumentere godt for sitt vitenskapsteoretiske utgangspunkt og sine teologiske påstander. Blant filosofer og teologer er det uenighet. Selv er jeg forundret over at Henriksen så sterkt fremholder at å vise til hva Jesus eller Paulus mener er Guds vilje i etiske spørsmål, ikke er holdbar argumentasjon. Min frykt er at moderne teologer er mer opptatt av vitenskapelig kredibilitet enn av å fastholde at ethvert ståsted må måles mot Bibelen.

¹ Blant annet er filosofen Susan Haack kjent for begrepet "foundherentism" som begrunnes i boken *Evidence and Inquiry: Towards Reconstruction in Epistemology* (Oxford: Wiley-Blackwell, 1994).

² For eksempel er evangelikale John Frame og Stanley J. Grenz kritiske til fundamentismen; se *Beyond Foundationalism: Shaping Theology in a Postmodern Context* (Louisville: Westminster John Knox Press, 2001). Andre evangelikale filosofer som William Lane Craig, J. P. Moreland og Gary DeVeese forsvarer en moderat fundamentisme. Nylig kom filosofen Paul Helm med et forsvar for fundamentisme, og en kritikk av Frame og Vanhoozer, i den interessante boken *Faith, Form, and Fashion: Classical Reformed Theology and Its Postmodern Critics* (Eugene: Cascade Books, 2014).

³ *The Drama of Doctrine* (Louisville: Westminster John Knox Press, 2005), side 292. Vanhoozer skriver grundig om "a postfoundationalist theology" på side 291–306. Av andre viktige bøker fra Vanhoozer kan nevnes *Is there a meaning in this text?* (Grand Rapids: Zondervan, 1998) og *First Theology* (Downers Grove: IVP, 2002).

⁴ Vanhoozer i James R.A. Merrick og Stephen M. Garrett (red.), *Five Views on Biblical Inerrancy* (Grand Rapids: Zondervan 2013), side 30.

⁵ Christensen fikk sin professorkompetanse ut fra verket *Postmodernismens utfordring til kristendommens sandhed: refleksjoner over den kristne apologetiks mulighet i en postmoderne kultur* (København: Credo Forlag, 2005). Jeg kan også vise til artikkelen "Postfundamentisme: En præsentation af en problemstilling og et løsningsforsøg," i *Ichthys*, 34 (2007), nr. 4.

luther

KIRKELIG ÅRSKALENDER 2015

149,-

Kirkelig årskalender er en klassiker! Her finner du en kombinert klassisk almanakk med bibeltekster knyttet til kirkeåret. Markeringen av helgen- og merkedager gir dagene innhold med søndagen som ukens sentrum. Her finner du også en oppdatert kontaktliste til kristne virksomheter. Fyll tiden med mening!

www.lutherforlag.no

www.vivo.no

FRA BOKFRONTEN

JAN-OLAV HENRIKSEN: TRO SOM GJØR SEENDE: EVANGELIET ETTER BARTIMEUS

PORTAL FORLAG 2014 (120 S)

Det at professor i systematisk teologi Jan-Olav Henriksen skriver en bok som man i prinsippet kan lese på en kveld, er i seg selv en begivenhet. Men jeg tror ikke Henriksen kunne ha skrevet denne boka uten de utallige andre han har jobbet med, heller.

For i denne lille, enkle boka finner jeg vevd sammen mange av de trådene han har jobbet grundig teologisk med i andre sammenhenger. Både *Imago Dei*, *Teologi i dag*, *Jesus – gave og begjær*, *Uventet og ubedt* og *Relating God and the Self* klinger med her. I Henriksens forfatterskap finnes et oppgjør med en teologi som ikke tar mennesket som skapt på alvor.

IKKE KOPIERES MEN MØTES

Den svenske forfatteren Tomas Sjödin sier at *bibelt teksten ikke skal kopieres, men møtes*. Vi skal møte tekstene, og det opplever jeg at Henriksen her legger til rette for. Han stevner et møte mellom oss og teksten om Bartimeus, og inviterer oss

til å tre inn i den. Når han beskriver ulike posisjoner i teksten, bidrar han til å nyansere den, og det er noe kristen forkynnelse trenger. Vi har så lett for å tenke at det finnes én måte å applisere en tekst på, og at samme respons eller applikasjon gjelder for alle. Men Henriksen er svært tydelig på at en levende tekst sier noe nytt. Den skal ikke bare repeteres, men den skal kunne forstyrre oss, si noe mer (...), "åpenbare noe for oss som endrer vår egen oppfatning av Gud, verden og oss selv. En levende tekst er en åpenbaring" (s 16). I denne boka fremtrer også et møte mellom Jan-Olav Henriksens lange og mangfoldige faglige arbeid og lidenskap, hans egne erfaringer og evangelieteksten. Det blir et spennende møte som hjelper oss å se på nytt – som hjelper oss å se nye ting.

NEDENFRABLIKKET

Den tyske teologen Dietrich Bonhoeffer brukte uttrykket "the incomparable (...) view from below" (det usammenlignbare (...) blikket nedenfra) etter at han selv var blitt en av de marginaliserte og truede i nazistenes fangenskap under 2. verdenskrig. Og dette *nedenfrablikket* (eller utsikten nedenfra) var også et blikk han kom til å verdsette. Evangeliet etter Bartimeus lar oss se med et slikt *nedenfrablikk*. Og selv om Henriksen selv erkjenner at han ikke befinner seg i utkanten som den marginaliserte Bartimeus nederst på rangstigen, så er han seg bevisst sin posisjon og hvor han selv er situert. Ofte er vi så blinde for vår egen posisjon og situertethet at vi tar en masse for gitt. Dette får forfatteren frem på en tydelig måte i denne teksten, og det er avgjø-

rende for kristen tro og spiritualitet at vi er oss bevisst våre perspektiver og briller og hva vi tar for gitt. Det er slett ikke alle som lytter til kristen forkynnelse som befinner seg i den privilegertes posisjon.

DER JESUS ER NÆRVÆRENDE

Etter at Henriksen har understreket at fangenskapet for Bartimeus ikke handler om synd, men om å være bundet og fanget på andre måter, og at frelse handler om mer enn å få sine synder tilgitt, fortsetter han med å si at det likevel er noen som trenger å bli minnet om sin selvrettferdighet og at ikke alt er som det skal være. Det gjelder dem som ”går forbi ham uten å regne ham som en del av sin verden. Det er ikke mulig å holde fra livet dem som har det vondt og lider nød, uten at det går på tvers av hva Gud vil mennesker skal være og gjøre i møte med andre” (s 69). Henriksen henviser til domsscenen i Matt 25 og skriver: ”Den som ikke tror Jesus er nærværende i hver og en av dem som sitter langs veikanten, får en vekker i den fortellingen.” (s 69) Den amerikanske teologen William T. Cavanaugh skriver at det radikale i denne fortellingen ikke er at Jesus vil at vi skal være en neste for den fattige. Det radikale er at han fullt og helt identifiserer seg med den fattige, at vi møter Jesus selv i den fattige (Cavanaugh i *Nattverdens økonomi*, 2013).

DEN BRYSSOMME

Evangeliet etter Bartimeus røsker i meg når det gjelder forholdet til dagens fattige tilreisende, rusmisbrukere og andre som sitter i vår veikant. For det er så lett å oppleve dem som bryssomme. Jeg tenker på den billedboka om Bartimeus, som jeg har lest utallige ganger for mine barn. I den boka har folka som står rundt Bartimeus sinte øyne, og alle tre barna mine har kommentert nettopp det at de er så sinte. Og hvorfor er de så sinte? spør de. Jo, fordi Bartimeus forstyrrer dem og oppleves bryssom. Også de som tigger i vår veikant, kan oppleves som bryssomme. Og samme hvor irriterende det er å identifisere seg med helt feil personer i en fortelling, så kan jeg kjenne at det er lett å bli irritert på bryssomme mennesker. Uansett forstyrrer de oss i vår komfortsone. Og vi trenger å bli forstyrrt! Vi trenger det så inderlig vel!

Evangeliet etter Bartimeus er evangeliet om en raus Gud som lytter etter menneskers innerste og dypeste begjær eller lengsel. Evangeliet etter Bartimeus lar oss se oss selv først og fremst som skapt i Guds bilde, som *Imago Dei*. Evangeliet etter Bartimeus tar skammen på alvor, og skjelner mellom synd og skam. Mennesket kjemper med både synd og skam, men det er først og fremst skapt – skapt til å se og skapt til å vitne.

Tone Stangeland Kaufman

KRISTIN NORSETH (RED.): MESSUSKYRINGAR.

NORRØNE MESSEFORKLARINGER I NORSK
OVERSETTELSE. FESTSKRIFT TIL
FØRSTEAMANUENSIS JAN H. SCHUMACHER
ST. OLAV FORLAG 2014

Akademiske festskrifter består som oftest av en samling artikler fra fagkolleger som vil hylle jublanten. Ofte gjenspeiler slike festskrifter jublantens faglige interessefelt. Noen festskrifter kan også være samlinger av høydepunkter fra jublantens faglige forfatterskap.

Festskriftet til Jan Schumacher skiller seg ut. Det er en utgivelse av kirkehistoriske kilder i norsk oversettelse med innledning og kommentar. Kildene som utgis er forklaringer til den hellige messe på norrønt.

De norrøne tekstene ble samlet av en av Jan Schumachers forgjengere i kirkehistoriefaget, professor Oluf Kolsrud. Han hadde i forskjellige norrøne manuskripter funnet en rekke tekster som inneholdt forklaringer til messeliturgien. De skriver seg fra elleve forskjellige norrøne middelaldermanuskripter som er blitt til fra ca. 1150 fram til ca. 1500. En av tekstene er kjent som "Stavkirkeprekenen" fra Gammelnorsk homilie-bok. De andre tekstene har ikke tidligere vært oversatt til moderne norsk. Oversettelsen til et godt, verdig og flytende nynorsk er gjort av norrønfilologen Elise Kleivane.

Hvorfor Messuskyringar som festskrift til Jan Schumacher? Det gjenspeiler helt klart sentrale områder i jublantens faglige interessefelt. Det er tekster fra middelalderens kirkeliv. Få norske fagfolk i nyere tid har gjort så mye for å formidle innsikt i middelalderens kirke- og fromhetsliv som Jan Schumacher. Ikke minst hans kapitler om middelalderen i verket *Norges religionshistorie*

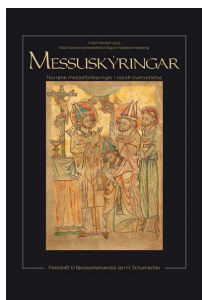
(2005) er en moden frukt av en mannsalders arbeid med dette. Liturgi- og spiritualitets-historie, også ut over middelalderen, har vært et annet tyngdepunkt i Schumachers faglige arbeid. Han har bidratt til historisk perspektiv og liturgisk bevissthet hos norske prester gjennom etter- og videreutdanning, ikke minst som tilrettelegger av faglige studiereiser. Han deltok også i arbeidet med nye teksttrekker i gudstjenestereformen i Den norske kirke. Den som ønsker oversikt over Schumachers faglige arbeid, får en god oversikt i Oskar Skarsaunes faglige portrett av sin kollega, og i Elna Strandheims bibliografi over hans faglige forfatterskap.

Hvorfor norrøne messeforklaringer i norsk oversettelse nå? I en tid med gudstjenestereform og trosopplæringsreform kan det være lærerikt å se hvordan man i tidligere tider har ført folket inn i messens mysterier og betydning. Messen var også folkets møte med den bibelske frelseshistorie som ble dramatisert gjennom liturgien og gjort nærværende.

Men var ikke messen på latin og uforståelig for folket? Det er her messeforklaringene som sjanger er interessant. Messeforklaringene utla på folkets språk hva de ulike delene av liturgi, ordene og de liturgiske handlingene som utspant seg i kirken, skulle bety. Også kirkehusets oppbygning, struktur og innredning og kirkeårets betydning ble forklart. Messeforklaringene bidro til å åpne det kristne trosuniverset i messens og kirkehusets totalkommunikasjon for folket. I alle fall dersom Sigurd Hareide som har skrevet innledningen, har rett. Messeforklaringene var på norrønt, folkets språk. Hareide antar at disse tekstene har vært tekster til hjelp for prestene i kateketisk virksomhet, når folket skulle læres opp i kristen tro.

Sigurd Hareides innledningskapittel gir en innføring i de allegoriske messeforklaringene som sjanger, men gjennomgår også messens struktur og innhold. Med dette har vi fått en lett tilgjengelig innføring i den katolske messeliturgien i middelalderen på norsk, og ut fra en norsk kontekst.

Messen var på latin. Hareide stiller spørsmålet: "Hvordan kunne de [folk flest] da delta i ritu-

alene?" Messeforklaringene er en viktig del av forklaringen, mener Hareide. Han mener at messeforklaringene også problematiserer gjengse oppfatninger om at messen var uforståelig for folk, og at reformasjonens store bedrift var innføring av messe på folkespråket som folket kunne delta aktivt i. Messeforklaringene tyder på at dette ikke er fullt så enkelt. Folket har i noen grad forstått hva de deltok i, og de har deltatt – om enn på noe andre premisser og ut fra en noe annen gudstjenesteforståelse enn den reformatoriske.

Slike momenter til nyansering og revurdering av middelalderens kirkehistorie er noe festskriftjubilanten selv ofte har bidratt med. Det gjør utgivelsen av *Messuskýringar* til et høyst passende festskrift, og til en interessant innfallsvinkel til det liturgiske livet og spiritualiteten i norrøn middelalder.

Per Kristian Aschim

luther

Marian Nygård

JEG HAR JO ET GODT LIV

299,-

Marian Nygård forteller om livet med en alvorlig syk gutt. Om møte med helsevesen og sosialordninger, om familieliv, fortvilelse og håp, om jublende glede og overveldende takknemlighet.

Hun forteller ærlig og nakent, og hun tør å stille de store spørsmålene. Om troen på en Gud som ser oss og som kan gripe inn i livene våre.

Les den utrolige historien om sønnen Adrians helbredelse.

www.lutherforlag.no

www.bokogmedia.no

SØNDAGSTEKSTEN

ASTRID SÆTRANG MORVIK - SJUR ISAKSEN - EGIL MORLAND - ØYSTEIN I. LARSEN

ANDRE JULEDAG / STEFANUSDAGEN - ROMJULSSØNDAG
NYÅRSAFTAN - NYTTÅRS DAG / JESU NAVNEDAG

ANDRE JULEDAG / STEFANUSDAGEN

26. DESEMBER 2014

Prekentekest: Matt 10,16–22

Lesetekster: Sal 86,11–17/ Apg 6,8–15

Liturgisk farge: Rød

”Om jeg dør, så dør jeg i kampen for vår Kirke og Norges selvstendighet. Skal jeg ofre kampen for å leve uten fare? Skal jeg gi min tro i bytte for trygghet? Det må være en skjebne verre enn døden!”

Ordene er Gørvel Fadersdatter Sparres i høre-spillet ”Himmeldronningen” som NRK har sendt i høst. Gørvel er blant Nordens rikeste kvinner og prøver å få med seg erkebiskop Olav Engelbregtsson på et opprør mot danskene som er i ferd med å gjøre Norge til protestantisk lydrike.

Norges uavhengighet og den katolske tro sto på spill for Gørvel og mange andre som opplevde den nye, protestantiske troen som kjettersk. Bare 16 år gammel sto hun fram og manet folket til

krig mot danskene for å bevare Norge som fritt, katolsk land.

Men er det legitimt for en kristen å kjempe mot undertrykkere med blanke våpen? Problemstillingen er igjen aktuell mens Den islamske stat IS rykker frem og renser ut kristne og andre minoriteter i Irak og Syria. Er det kristne martyriet taust og passivt, eller er det lov å kjempe og yte aktiv motstand, ja, drepe om så det gjelder?

TEKSTENE OG HVA DE FORTELLER OSS

På andre juledag er det ingen tvil om alvoret som venter de kristne. Apostelgjerningene forteller om Stefanus som den første kristne martyr. Å være kristen var livsfarlig fra første stund. Dagens evangelietekst er en misjonstekst. Kapittel 9 avslutter med de kjente ordene: ”Høsten er stor, men arbeiderne få. Be derfor høstens herre sende ut arbeidere for å høste inn grøden hans.” Kapittel 10 starter med en presentasjon av de tolv disiplene og oppdraget deres når Jesus sender dem ut for å forkynne: ”Himmelriket er kommet nær! Helbred syke, vekk opp døde, gjør spedalske rene og driv ut onde ånder!” Han gir dem sine instruksjoner og legger ikke skjul på hvilke forfølgelser som venter dem.

V 16: Jesus forutser hvordan apostlene vil bli tatt imot. Han sammenlikner dem med sauer blant ulver, forsvarsløse og sårbare. Men de skal

ikke bære sverd – eller for den saks skyld noe annet som kan gjøre situasjonen lettere (v 9–10). De skal imidlertid bruke hodet og ikke være naive! Å være kloke som slanger gir assosiasjoner til 1 Mos 3,1: ”Slangen var listigere enn alle ville dyr.” Et sted mellom listig og klok finner vi *strategisk*. En kristen skal være strategisk lur i møte med farer. Samtidig skal man være troskyldig som duer, ikke naiv, men uskyldig, ren, gjennomskiktig, med en uangrikelig ærlighet. ”Balansen mellom klokhet og renhet vil gjøre den kristne i stand til både å overleve og å utføre sitt oppdrag i verden,” skriver R. T. France i sin Matteus-kommentar (s 186).

V 19: Når en apostel blir arrestert og stilt fram for landshøvdinge, konger og folkeslag, skal man utnytte situasjonen: Kristen misjon er per definisjon provoserende både for jødiske råd, for mennesker generelt og for myndighetene, men den som er sendt, vil stå uangrikelig i sin ærlighet og få anledning til å bruke sin situasjon som tiltalt til å vitne om Kristus. Strategisk lur og uskyldig på én og samme tid.

V 20: Når en apostel står tiltalt, skal man ikke bekymre seg; jfr. Bergprekenens formaninger. Denne gangen gjelder det imidlertid ikke bekymringer for mat og klær, men for hva man skal si. Slik Gud Fader sørger for sine med det som kroppen trenger, vil han også sørge for ordene og vitnesbyrdet gjennom sin Ånd.

Versene 21–22 er et ekko av Matt 5,10–12 som igjen finner sitt ekko i Matteus-apokalypsen, kap 24,9–14: ”Da skal de utlevere dere til forfølgelse og slå dere i hjel; ja, dere skal hates av alle folkeslag for mitt navns skyld. Da skal mange falle fra, og *de skal angi hverandre og hate hverandre*. Mange falske profeter skal stå fram og føre mange vill. Og fordi lovløsheten tar overhånd, skal kjærligheten bli kald hos de fleste. Men den som holder ut til enden, skal bli frelst. Og dette evangeliet om riket skal forkynnes i hele verden til vitnesbyrd for alle folkeslag, og så skal enden komme.” (Min utheving) Vi skal merke oss at det er de kristne som utsettes for hat og angiveri, og i 10,21 for drap. Det er ikke (skal ikke være) de kristne som hater, dreper og angir andre. De siste tider er per definisjon ekstreme

tider, men selv i ekstremismens tidsalder finner vi ikke noe Jesus-ord som oppfordrer til å løfte sverd mot fienden.

Det eneste vern en apostel har mot sine fiender, er Gud. Salme 36 minner om det. ”Skal jeg gi min tro i bytte for trygghet?” spurte Gørvel. Hun var villig til å starte krig i forsvar for sin tro. Hun hadde rett, samtidig som hun tok feil: I valget mellom flere onder må man også med våpen kunne forsvare kristne som trues på livet for sin tros skyld, men den misjonerende kristne tro har intet annet våpen enn Guds ord og Guds kjærlighet. Troen gir aldri rett til å drepe.

TIL DAGEN

Stefanusdagen er andre juledag og står samtidig i martyriets og misjonens tegn. Et par salmer som hjelper oss å ivareta dagens preg som juledag, er 36 – ”Her kommer dine arme små” som er en mulig dåpssalme, samtidig som den minner om den forfulgte Kristus (v 3). 65 – ”Vi ser deg, Herre Jesus” (v 2) gjør det samme, og kan f.eks. brukes under ofring.

312 – ”Til himlene rekker din miskunnhet, Gud” og 917 – ”Hos deg er livets kilde” er salmer som bygger opp under tekstlesingen av Salme 36. Denne kan også synges som bibelsk salme.

I Salmebokens kapittel ”Stefanusdagen” er 80 – ”Kristne, kom i morgenlyset” en ny salme med en tekst som står godt til budskapet denne dagen og kan brukes etter preken eller før nattverd. 221 – ”Atterløysar, guddomsdrott!” ivaretar både misjonspreget og det evige håpet. Det samme gjør 77 – ”Du Ord frå alle æver”, som er umistelig på denne dagen og kan brukes til inngang eller avslutning.

ASTRID SÆTRANG MORVIK
SOKNEPREST I ØSTENSTAD
ASTRID.MORVIK@ASKER.KIRKEN.NO

ROMJULSSØNDAG

28. DESEMBER 2014

Liturgisk farge: Hvit

Prekentekest: Luk 2,36–38

2 Mos 1,15–21; Apg 7,17–22

*Guds gave er forventning
Slik er all tid ventetid i dette
ligger timenes tryllemakt glem det ikke*

*Kjenner du Gud som kjærlighet
hans vesens grunn da er ventetiden
den rikeste og dagen som muslingens gave*

Arnold Eidslott
(Fra: Arameisk i Roma,
Gyldendal 2002)

SEKSTI ÅRS TROFAST TÅLMODIGHET

Min mor, enke på 28. året, er på sykehjem. Hennes livsrom blir stadig mindre; hun er trøtt; hun snakker mindre; hun leser nesten ikke lenger, deltar bare unntaksvis i sosiale sammenhenger og er ikke lenger med på andakter og gudstjenester. Men hun har en klar tanke og husker godt. Hva består hennes åndelige liv i nå? Kanskje handler det mest om å vente. I så fall befinner hun seg i en lang fromhetstradisjon, og i dag får hun selskap av en annen enke, Anna i tempelet.

Tid og aldring slutter aldri å fascinere meg. Av alle de livsbetingelser vi er underlagt, er nettopp *tiden* en av de mest grunnleggende. Sekundene som tikker, og årene som går; så lenge vi lever, slipper vi ikke unna den ubønnehørlige veien fra ungdom til alderdom. I skrivende stund er jeg klar over at de fleste mennesker på jorden er yngre enn meg. Om en uke vil enda flere være det. Det er de unge voksne eller de ungdommelige middelaldrende som er idealene i vår

kultur. Sånn har det kanskje alltid vært. Selv Jesus hadde utrettet hele sin gjerning og uttalt ordene ”Det er fullbrakt” da han var 33 år. De fleste av Bibelens skikkelser møter vi i deres såkalte beste år.

Men ikke Anna Fanuelsdatter. Henne møter vi bare i alderdommen. Anna tilhørte Asjers stamme, en av de ti stammer som fantes i Nordriket da Israel ble okkupert og innlemmet i Assyrierriket i år 721 f.Kr. Asjers stamme ble, som de andre stammene, etter hvert blandet med andre folkeslag; likevel er det mye som tyder på at de beholdt en viss lojalitet til Jerusalem og tempelet opp gjennom århundrene. Dette var i alle fall tilfelle med Anna. Etter et kortvarig ekteskap hadde hun levd som enke, trolig så lenge som 60 år. Anna bodde i tempelet, og i tempelet skulle hun dø. Hun hadde innviet sitt liv som enke til tjenesten for Gud i tempelet. Når denne tjenesten beskrives som faste og bønn, betyr det to ting. Det betyr for det første at hun er i sorg, ikke over mannen hun mistet for to mannsaldre siden, men over Guds folk som lengter etter sin utfrielse. For det andre betyr det at Anna venter på et vendepunkt. Tålmodig og trofast ber hun om at ventetiden skal ta slutt, og Jerusalem få sin frihet. Skulle hun i sin alderdom får oppleve historiens vendepunkt?

Det store vendepunktet kan beskrives på mange måter: Lyset som fordriver mørket, kjærligheten som erstatter ensomheten, håpet som fortrenger fortvilelsen. Men i Guds rike er vendepunktet først og fremst et *barn*. Det er Marias sønn som frambringer lovprisningen hos den aldrende og tålmodig ventende kvinnen av Asjers stamme. Gud har holdt sitt løfte! Anna har sett frelseren. Hun som selv var profet, så alle profetiers oppfyllelse i det lille barnets blikk. Hennes trofaste tålmodighet hadde nådd sitt mål.

VENTING SOM ØVELSE

”Åndelighet er ikke bare at vi venter på Gud. Den innebærer også at vi tar del i Guds egen venting på oss og gjennom dette får del i den dypeste kjærligheten, som er Guds kjærlighet.”

(Henri Nouwen: The path of waiting)

Om Annas ventetid er over, så skal vel vi fortsette å øve oss i trofast tålmodighet. Mye av det åndelige livet handler om å vente på Gud. At dette er en krevende øvelse, er nok ikke fordi Herren er så treig, men snarer fordi trofast tålmodighet er en ferdighet på vikende front. Jeg inkluderer meg selv og min egen generasjon når jeg sier at det moderne mennesket har fått injisert en bemerkelsesverdig uro i sitt blodomløp. Det oppleves som naturstridig å skulle utsette en behovstilfredsstillelse når den kanskje kan være innen rekkevidde rundt neste sving. Men rundt neste sving er det en ny sving, og bak enhver behovstilfredsstillelse dukker det opp nye behov. Jeg trenger å lære den trofaste tålmodighet. Og de beste læremesterne finner jeg blant noen aldrende kvinner jeg kjenner og har kjent – hun som lå de siste 14 årene til sengs på sykehjemmet i tålmodig lengsel etter Herrens dag, hun som hver morgen, alene ved frokostbordet, ba for alle barn og barnebarn og slektas tallrike forgreninger, hun som tålmodig kjempet med sin sjels mørke, men likevel formidlet lys til andre, min egen mor på sykehjemmet. Alle er de i slekt med Anna Fanuelsdatter. Alle skal de få sin utfrielse i oppstandelsens morgen.

TEKST OG BUDSKAP

I forrige tekstbok var fortellingene om Simeon og Anna lest sammen; nå er de fordelt på 3. og 2. rekke. For tre år siden var det ingen søndag mellom jul og nyttår; derfor blir dette første gang vi møter Anna alene i tempelet.

v 36: Profet – *profetis*. Selv om ordet profet er svært vanlig i Det nye testamentet, er det bare her og i Åp 2,20 vi finner det i hunkjønnform. Både i GT og i hellenismen var det kvinnelige profeter. Prestinnen ved oraklet i Delfi, Pythia, blir benevnt med det samme ordet som Anna benevnes med. Selve ordets grunnbetydning er hentet fra verbet *å si*, og profetene hadde en offentlig, proklamerende forkynnerrolle.

v 38: Vente – *prosdexomai*. Ordet brukes i NT både om *å ta imot, akseptere, ønske velkommen* (Luk 15,2; Rom 16,2) og om *å vente*. Det er trolig denne siste betydningen som er mest nærliggende her. Samtidig gir det god mening å

tenke at Anna både ventet og tok imot Messias, slik også folket ventet på Jerusalems forløsning. I ventingen ligger det en lengsel etter å kunne ta imot det som ventes på.

v 38: Frihet for Jerusalem – *lytrāsīs Ierousalem*. Dette uttrykket er egentlig slavemetaforikk; den samme ordstammen brukes om å kjøpe ut, forløse, betale løsepenger, redde noen. Jesus ble tidlig identifisert som den som kunne skaffe til veie denne forløsningen for Jerusalem og hele Israel.

PREKENSKISSE

Ventingens tre modus

- Tillit – å stole på at noe godt er i vente
- Tålmodighet – å innse at tid strekker seg ut
- Takknemlighet – for velsignelser som var og som kommer

Lykke til!

SJUR ISAKSEN
SJUR.ISAKSEN@MF.NO

NYÅRSAFTAN

31. DESEMBER 2014

Preiketekst: Joh 14,27

Lesetekstar: Jer 29,10–14 / 2 Pet 3,13–15a.17–18.

Farge: Kvit

NYÅRSGÅVER: FRYD OG FRED

Innsteg

Kvar gong vi markerer tida, minnest vi at ho "går". Når eit gamalt år går mot slutten, er det samtidig eit nytt som blir introdusert. Vi vert medvitne om det endelege ved vår eksistens. Tusenårsriket skal vel koma, men våre år (og hår) er talde. Noko i oss protesterer, om ikkje så sterkt som i filmen *The immortalist* der angsten for døden blir møtt med ein frenetisk kamp for å forlenga livet – og kvifor ikkje i retning av kvart enkeltmenneske sitt tusenårs rike?

Preiketeksten denne kvelden er henta frå ei hending i grenseland; også her gjeld det liv og død. Kva er *the magic word* som opnar grensa? – som kastar lys inn i begge rika? Ordet er *shalom*. Det kan liggja mange meiningslag i oppfordringa som avsluttar avsnittet som preiketeksten er henta frå: "Reis dykk, og lat oss gå herifrå!"

Til teksten

Fred etterlèt eg dykk, min fred gjev eg dykk. Eg gjev dykk ikkje fred på same måten som verda gjer det. Lat ikkje hjartet dykkar uroast, og ver ikkje motlause!

Det er ein nær slektskap mellom denne setninga og innleiinga til kapitlet: Lat ikkje hjarta dykkar uroast. Tru på Gud og tru på meg (v 1). Trøysta har eit materielt innhald: Jesus lagar i stand ein verestad for sine. Vi ser fellestrekket, nemleg at trua er forankra i det vi ikkje ser:

huset med dei mange rom (v 2). "Freden" er nyårsgåva som han etterlet; dvs: Jesus må forlata læresveinane for at gåva skal bli deira (v 27).

Dersom vi skulle leita på kryss og tvers i Skrifta etter ord som både sakleg, retorisk og emosjonelt på best mulig vis kunne matcha nyårsnatta, så ville vi ikkje – med unntak kanskje av Jer 29, 11, som dessutan også høyrer denne gudstenesta til! – finna noko meir veileigna enn Joh 14,27. Men trøystarord får så lett ei dennesidig forankring: Det er fortsatt grunn til optimisme, godtfolk!

Då er det underleg å lesa preikene frå den første krigssøndagen (3. s. e. påske) i 1940, der teksten også var frå Joh 14. Der var det lite "Det går så godt, skal de sjå" å høyra. Desto klårare fekk bodskapen lyda, fordi både ord og situasjon fokuserte på og gav svaret på menneskets to grunnproblem: synd og død. Det er i dette svaret at *freden – eivéne – ligg*.

Raymond E. Brown får dette overtydande fram i sin kommentar til Johannes-evangeliet. Den freden Jesus talar om, har ingenting (!) med frávêr av krig, av psykologisk spenning eller sentimentalt velverer å gjera, seier Brown. Allereie i GT har fredsønsket fått konnotasjonar som fjernar seg frå det allmenne (Hos oss har det gått den andre vegen når vi skilst med eit à Dieu). Saman med andre johanneiske termar som sanning, lys, liv og glede, er Guds fred blitt (teknisk) terminologi for det evige livet. Dette uttrykkjer vi, som det aller siste, kvar gong den apostoliske velsigninga lyder: Måtte Herren gje deg *fred!*

Shalom er ordet som ikkje berre opnar ein grenseovergang. Det bryt også ned skiljet mellom gamalt og nytt, mellom livet her og livet der. Det er ordet som har i seg alle kvalitetar ved det gode liv. Det gjenopprettar; det skaper harmoni. Ordet uttrykkjer i seg sjølv det vi elles treng mange ord for å omtala. Det inviterer til bruk av metaforar: grøne enger, vatn der vi finn kvile. Guds *shalom* er alt vi kan leggja i ordet "frelse".

Det er profetane sin eskatologiske draum som skal oppfyllast når Jesus har reist seg for å gå herifrå. Hans eiga oppreising frå grava er starten på det nye, slik døden på krossen var slutten på det gamle. Han er freds fyrsten (Jes 9,6) som skaper fred (Sak 9,10). Han "kjem springande over fjell,

melder fred og ber god budskap, forkynner frelse ...” (Jes 52,7). I ein sum: Han er den som oppfyller lovnaden om ei fredspakt som skal vara ”evig” (Esek 37,26).

Jesus gjev ”*ikkje fred på same måten som verda gjer det.*” Vi ser at dette kan gå på to ting, både på det at freden er annleis, og på det at den blir gitt på ulikt vis. Begge sider spelar med, med vekt på den kvalitative skilnaden. Kanskje kan vi her også tenkja på Jesu ord i Bergpreika om å vinna ”verda”, men tapa sjela. Det gagnar oss ikkje!

Til preika

I forkinga har fenomenet ”limitasjon” vore eit nøkkelord i nokre år. Det er tverrfagleg og inviterer til å bli brukt på ulike område. Kva gjer vi i ein situasjon som set grenser for våre handlingar og avgrensar våre valalternativ? Israelfolkets ørkenvandring med Gud kan illustrera dette. Eller vi kan tenkja på den sjuke som anten ser alt håp fare – eller som berre har håpet igjen.

Nyårsnatta er som ei kvar natt ei påminning om livets grense, altså om vår ”limitasjon”. Vi er på mange måtar i språket si randzone der det er lettast å gripa til bilete som kan gje eit tilnærma uttrykk for tankane våre. Jesus forlet læresveinane. Men han sa kvar han gjekk (Joh 14 – dialogane med Tomas og Filip). Han let etter seg ei nyårsgåve, sin *shalom*, som er både ei realisering av, og samtidig ei føregriping av den ”fullnad” som vi alle har fått, og som for oss betyr ”nåde over nåde” (Joh 1,16).

Dersom denne forståinga av teksten, gitt konteksten (avslutning av påskemåltidet), er rett, er det viktig at vi denne kvelden, når vi markerer at tida går, også snakkar om æva – og om framtid og håp knytt til Guds frelse. Samtidig skal innhaldet i freden frå Gud manifestera seg i den ein-skilde og i kyrkjelyden sitt liv.

Det er vel ikkje av vegen å markera at det er mykje ufred i verda. Det kan høyrast som litt av ein klisjé å seia at ”sjeldan har det vel vore meir ufred enn det vi har opplevd i 2014”. Men gneistar i Midtausten tenner i oss frykta for ein verdsbrann, likeeins at det ikkje minst er det

religiøse fernissen rundt politiske motsetnader, som skremmer oss.

Disposisjon til ei preike

Ein mulig disposisjon til ei preike over Joh 14,27 kan tematisk følgja tråden i Fil 4, 6–9, som i sak er ein tydeleg parallell. Avsnittet har dessutan med eit velsigningsord:

- Det er så mange slags fred. Ikkje all fred har kvalitetar som gjer rett mot ordet.
- Her er meir en julegåver: Her er nyårsgåver – fryd og fred. Dét er Guds shalom, Guds fred, som går over all forstand.
- Denne freden skal ”vara dykkar hjarte og tankar i Kristus Jesus”; dvs. halde oss på Guds veg også i det nye året (Deo volente!).
- Difor skal vi leggja vinn på alt som er sant, som er ære verdt, som er rett, som er reint, som er verdt å elska, akta på, og som er til glede. Då skal fredens Gud vere med oss.

Salmeforslag:

836: Du som har tida i di hand

Salmen, ei perle av Jochen Klepper/A. Brunvoll, har også med at Gud kan leggja eit forsonande drag over fortida, ja, til og med ”venda” ho.

EGIL MORLAND
EGIL.MORLAND@NLA.NO

NYTTÅRSDAG / JESU NAVNEDAG

1. JANUAR 2015

Prekentekest: Matt 1,20b–21

Lesetekster: Salme 103,13–18 / Apg 4,8–12

Liturgisk farge: Hvit

BETRAKTNING

Nyårsdagen – med så ulike livsfølelser i seg:

- Et hav av muligheter og ubrukt tid:

”TID

*Der blæser et overskud af tid imod meg,
hvirvler af frisk tid, af ubrukt tid!
østfra, ind over brændingen, ind over stranden
rytmisk i vandet, ubrudt i luften, formering af
det! vi aldrig har nok af og altid
savner: formering af tid.”*

(Thorkild Bjørnvig:

Morgenmørke. Digte,

Brøndum Aschehoug 1977)

- men også et skremmende landskap som er mer enn jeg kan forsure:

*”Jeg løfter mine øyne mot fjellene. / Hvor skal
min hjelp komme fra?”*

(Sal 121)

Der utfordringene til pågangsmot og krefter står framfor de gylne minner:

”Privat huskeregel

*Du skal ikke klistre fine øyeblikk / opp på veg-
gene i tankene /*

og forgylle dem med lengselen din.

*Du skal kjøre spettet / hardt innunder arrete
hverdager / og vippe dem opp.*

*En etter en. Det er derfor livet har deg på
mannskapslista ”*

(Kolbein Falkeid.

De store strendenes samtale.

Cappelen 1998)

For noen er det nye året en tung motbakke som vil etterlate seg arrete hverdager. For noen er det et vidt utsyn til ubeskrevne muligheter. For de fleste rommer det vel helst begge deler.

TEKSTEN

Matteus-teksten for 2. tekstrekke er enda mer barbert enn 1. rekkes Lukas-tekst som eksplisitt nevner omskjærelsen. Derved trer, om mulig, Jesus-navnet enda mer frem som et tolket og betydning bærende navn, til tross for at det var et alminnelig brukt guttenavn. Det gir umiskjennelig forbindelse og assosiasjoner til den første Josva som førte folket over grensen til løfteslandet, en forbindelse som ikke uten videre høres av oss som bruker den greske varianten av Jesus-navnet. Evangelieteksten understreker den åndelige/religøse siden av frelsergjerningen: Frelse sitt folk fra deres synder. Navnsettingen legges i Josefs hånd: Du skal gi ham navnet – slik løftes også barnet inn i Josefs slektslinje og godkjennes som hans sønn. Men det stenges ikke inne der: Matteus-evangeliet går ut med at hans folk er alle folk, 28,18ff, inn i alle tider – også det året vi nå går inn i.

PREKEN

Som det antydes i betraktningen foran, er nyttårsdagen en sammensatt dag der den står i vår kalender. Kirkeårskalenderen med julens oktav er vel ikke høyt i bevisstheten. Opplevelsen vår er først og fremst knyttet til årsskiftet, følelsene vendt mot året som ligger foran – en mett forsamling etter å ha gjennomlevd en sammenhengende rekke juletradisjoner. Og ennå er det vel ikke slutt for mange av oss – en kalenderdag der vi går over grensen til et nytt avsnitt i livsløpet.

Vi har foran oss dem som har ulike håp til det året som vi nå tar fatt på: Håp om forandring for dem som ønsker at sykdommen overvinnes, at livet kommer i et bedre spor for både en sjøl, barna, samlivet, ja, for verden – men også de (vi?) mette som helst ser at livet fortsetter i samme spor, med andre ord: Ikke la det bli for mye forandring!

I kirken møter vi Ham som har navnet over

alle navn, håpet over alle håp. Prøysen ga oss en nasjonalsang for håpet. Men her i kirken får vi gå et viktig skritt videre. Der får vi høre om mer enn en dag "måra". Vi blir møtt med at dagen i dag er dagen i måra – og at han som får navnet som signaliserer frelse og redning, ikke gir et håp som skyves foran oss inn i fremtiden og i morgendagen, men som gjelder her og nå og denne dagen. Vi lever ikke på fremtiden. Fremtiden er nå. Det perspektivet finner vi jo nettopp i Jesu nyttårstale i Kapernaum: "oppfylt mens dere hørte på" (Luk 4,21).

PREKENSKISSER

En skisse bygd over broderiet på bestemorsvegg:

Gårdsdagen er forbi (– Ja, den er over, men er den oppgjort?).

Morgendagen kjenner ingen (– Det er nok med én i følget, som kjenner den).

I dag hjelper Herren (– Du kan få følge med ham som takler idagdagen).

En variasjon over Prøysen:

Du skal få en dag i måra –

– *Møt det nye året med den eneste som kan gjøre noe med det som var!*

– *Møt det nye året med ham som kommer fra det nye året!*

– *Du har fått en dag i måra.* (Sett spettet under dagen i dag, og gled deg over at du er på mannskaplista!)

GUDSTJENESTEN

Til årsskifteavsnittet i salmeboka har vi nå fått både Arnulf Øverland (NS 838: – vår tid er kort. Vår angst er stor/ ved tidens åpne grind) og Dietrich Bonhoeffer (NS 837: – men vil du endå eingong gleda sende og atter late sola fløyme fritt) og Eivind Skeie (NS 839 – aldri var vår jord alene. Aldri er vi uten håp.) Men vi finner også stoff for dagen andre steder: Den brasilianske, NS 739: Nå øyner vi lyset av dagen. Også NS 752 har toner for dagen: Lys – liv – fred – håp.

ØYSTEIN I. LARSEN

OEYSTEININGAR@GMAIL.COM

luther

Magnus Malm

KJENNETEGN

Å søke Guds nærvær i en kaotisk tid

399,-

Den svenske forfatteren og sjelsørgeren Magnus Malm skriver om kjennetegnene på Guds nærvær i vår hverdag.

Sammen med den nye boken kommer et armbånd. Det er ment som en praktisk hjelp til å daglig holde fast ved kjennetegnene krybben, korset og ringen.

Vårt Land skriver: "For svensken er bønn intet mindre enn et mirakel, fordi han ikke kan tenke seg noe annet som kan forandre menneskers liv så dypt og knytte oss til kilder bortenfor alt vi ser."

www.lutherforlag.no

www.bokogmedia.no

Avsender:
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO

UTKOMMER annenhver uke på Luther Forlag og redigeres av professor Harald Hegstad (ansv.), stipendiat Sunniva Gylver, universitetslektor Sjur Isaksen og sokneprest Anne Grete Listrøm. Redaksjonssekretær: Eyolf Berg

ALLE HENVENDELSER rettes til:
Luthersk Kirketidende v/Eyolf Berg
Luther Forlag
Grensen 3
0159 OSLO
Tlf. 91 17 65 37
E-post: redaksjon.lk@lutherforlag.no

INTERNETT: www.lutherskkirketidende.no
Opplysninger om annonsepriser og utgivelsesplan finnes på nettsidene.

ARTIKLER OG LESERINNLEGG til Luthersk Kirketidende sendes på e-post til ovenstående adresse. Artikler skal normalt ikke overstige 2500 ord, innlegg skal normalt ikke være mer enn 1200 ord.

ABONNEMENT: Pris kr. 590,- pr. år for Norge. Utlandet kr. 800,- pr. år. Abonnementet inkluderer Tidsskrift for Praktisk Teologi (2 numre pr. år). Kontonummer: 3000.14.73669 Abonnementet løper til det sies opp skriftlig (brev eller e-post). Gamle og nye numre kan kjøpes i pdf-format fra <https://lutherskkirketidende.buyandread.com>